

Bijlage 1 - onderzoek over de relatie mondgezondheid & algehele gezondheid

FEDERATIE TANDHEELKUNDIGE WETENSCHAPPELIJK VERENIGINGEN (FTWV)

Dit overzicht is slechts een compilatie van beschikbare literatuur en kan derhalve niet als alomvattend document worden gezien. De onderzoeken die worden getoond, dienen ter indicatie.

Parodontale aandoeningen en systemische ziekte

De relatie tussen parodontale aandoeningen, meestal parodontitis, en systemische ziekte, is de afgelopen 10 jaar onderzocht met een exponentieel tempo, met meer dan 3300 publicaties die in de afgelopen 10 jaar in Pubmed zijn getoond. Het grootste deel van het onderzoek vergelijkt de associatie tussen parodontitis en chronische ontstekingsziekte. De sterkste bewijzen betreft de associatie van parodontitis met diabetes en met hart- en vaatziekten.

Hieronder staan drie consensus-rapporten die zijn gepubliceerd door de EFP (European Federation of Periodontology) en door gezamenlijke inspanningen van de EFP met de AAP (American Association of Periodontology). EFP en AAP vertegenwoordigen in feite de twee belangrijkste verzamelingen van experts op het gebied van de parodontologie van vandaag.

[Scientific evidence on the links between periodontal diseases and diabetes: Consensus report and guidelines of the joint workshop on periodontal diseases and diabetes by the International Diabetes Federation and the European Federation of Periodontology.](#)

Sanz M, Ceriello A, Buysschaert M, Chapple I, Demmer RT, Graziani F, Herrera D, Jepsen S, Lione L, Madianos P, Mathur M, Montanya E, Shapira L, Tonetti M, Vegh D.
J Clin Periodontol. 2018 Feb;45(2):138-149. doi: 10.1111/jcpe.12808. Epub 2017 Dec 26.
PMID: 29280174

[Periodontitis and cardiovascular diseases: Consensus report.](#)

Sanz M, Marco Del Castillo A, Jepsen S, Gonzalez-Juanatey JR, D'Aiuto F, Bouchard P, Chapple I, Dietrich T, Gotsman I, Graziani F, Herrera D, Loos B, Madianos P, Michel JB, Perel P, Pieske B, Shapira L, Shechter M, Tonetti M, Vlachopoulos C, Wimmer G.
J Clin Periodontol. 2020 Mar;47(3):268-288. doi: 10.1111/jcpe.13189. Epub 2020 Feb 3.
PMID: 32011025 **Free PMC article.** Review.

[Periodontal manifestations of systemic diseases and developmental and acquired conditions: Consensus report of workgroup 3 of the 2017 World Workshop on the Classification of Periodontal and Peri-Implant Diseases and Conditions.](#)

Jepsen S, Caton JG, Albandar JM, Bissada NF, Bouchard P, Cortellini P, Demirel K, de Sanctis M, Ercoli C, Fan J, Geurs NC, Hughes FJ, Jin L, Kantarci A, Lalla E, Madianos PN, Matthews D, McGuire MK, Mills MP, Preshaw PM, Reynolds MA, Sculean A, Susin C, West NX, Yamazaki K.
J Periodontol. 2018 Jun;89 Suppl 1:S237-S248. doi: 10.1002/JPER.17-0733.
PMID: 29926943 Review.

Er is ook onderzoek naar de onderlinge relatie tussen parodontitis en andere ziekten. Het bewijs is voornamelijk wisselend. Om er een paar te noemen:

- Reumatoïde artritis
- Vroegtijdige bevalling
- Laag geboortegewicht
- Metabolisch syndroom
- Dementie
- Erectiestoornis
- Alzheimer

Mondgezondheid en de ouder wordende mens met een verstandelijke beperking

*Anne den Uijl is in het kader van haar onderzoek voor de opleiding Tandarts-Gehandicaptenzorg bezig met wetenschappelijk onderzoek waarbij gebruik wordt gemaakt van de gegevens van project Goud. Informatie over Goud: <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/gehandicapten-en-chronisch-zieken/programmas/project-detail/academische-werkplaatsen-verstandelijke-beperkingen/consortium-gezond-ouder-worden-goud-specifieke-gezondheidsaspecten-vragen-een-specifieke-aanpak/>

Mondgezondheid en de ziekte van Parkinson

M.A.E. van Stiphout en F. Lobbezoo, "Mondgezondheid bij patiënten met de ziekte van Parkinson in Nederland. Een Case-controlle onderzoek" Tijdschrift voor Artsen voor Verstandelijk Gehandicapten, vol. 39, no. 1, pp.26-31, 2021

M.A.E. van Stiphout, J. Marinus, J.J. van Hilten, F. Lobbezoo, and C. de Baat, "Oral health of Parkinson's disease patients: A case-control study," Parkinsons Disease; 2018: 9315285

C. de Baat, M.A.E. van Stiphout en F. Lobbezoo, "De subjectieve mondgezondheid van mensen met de ziekte van Parkinson," Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde, vol. 127, no. 2, pp. 103-107, 2020

C. de Baat, M.A.E. van Stiphout en F. Lobbezoo, "De objectieve mondgezondheid van personen met de ziekte van Parkinson," Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde, vol. 127, no. 5, pp. 318-322, 2020.

Mondgezondheid en depressie

Cademartori, M. G., Gastal, M. T., Nascimento, G. G., Demarco, F. F., & Corrêa MB. (2018). Is depression associated with oral health outcomes in adults and elders? a systematic review and meta-analysis. *Clinical Oral Investigations*, 22(8), 2685–2702. <https://doi.org/10.1007/s00784-018-2611-y>

Relatie mondgezondheid en algehele gezondheid bij kinderen

Er is/wordt gedaan veel onderzoek naar de relatie tussen cariës en obesitas (Generation R), maar de onderliggende mechanismen zijn voornamelijk onduidelijk.

Er worden dagelijks onderzoeken op dit gebied gepubliceerd, dus het is lastig om een paar referenties op te geven. Er bestaan voor bijna iedere relatie (bijv. mondgezondheid van kinderen met diabetes, reuma, kanker, obesitas) meerdere systematic reviews met meta-analyse.

Relatie mondgezondheid en algehele gezondheid bij ouderen

Het project 'Mondzorg bij Ouderen; bewustwording onder zorgprofessionals' wil het belang van mondzorg voor ouderen promoten. Als onderdeel van dit project heeft de Hogeschool Utrecht, in samenwerking met ZonMW, een overzicht van bekende literatuur naar de relatie tussen mondgezondheid en verschillende ziektebeelden gemaakt. Dit overzicht is via de volgende website te raadplegen: [mondzorg-relatie-mondgezondheid-algemene-gezondheid.pdf \(beteroud.nl\)](https://www.beteroud.nl/mondzorg-relatie-mondgezondheid-algemene-gezondheid.pdf)

Tenslotte

Er wordt momenteel een groot consortium opgezet (ORANGEHealth) met alle drie de Tandheelkunde universiteiten en de 4 hogescholen Mondzorgkunde om mondgezondheid in relatie tot algehele gezondheid te onderzoeken in NL m.b.v. o.a. tandarts & huisartsgegevens.

<https://www.health-holland.com/public-private-partnerships/orange-health-nl>